

TEDENSKESLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto VIII.

V Ljubljani, dne 5. maja 1932.

18. števil.

Smrt dveh umetnikov

V soboto dopoldne je umrl slikar in kipar Jože Gorjup. Jože Gorjup je komaj prišel in že je bil visoko gori blizu ciljev, kar je pokazal zlasti lani, ko je preslikal cerkvico Sv. Miklavža v Kostanjevici. Navzlic svojim 25 letom in mladosti je bil Gorjup že resen umetnik in vsi prijatelji slovenske umetnosti so od njega upravičeno pričakovali največjih del. Rojen je bil v Kostanjevici, nato je pa študiral v Ljubljani, a v Zagrebu je bil na umetnostni akademiji v Meštrovičevi šoli. Kakor bi bil slutil svojo zgodnjo smrt, je ta tihi in nežni mladenci zbral nadčloveške sile, da je ustvaril veledelo, kakršno se posreči le velikim umetnikom v zreli dobi. In s to veličastno predsmrtnico si je postavil večni spomenik v zgodovini slovenske kulture.

Pretekli ponedeljek je nenadno preminula pesnica gospa

Vida Jerajeva, v starosti 56 let. Rojena je bila na Bledu. S svojo ljubeznijo do prelepe gorenjske domovine, do njenih kmetov in njihovega življenja je njena sveža poezija sorodna vaški Murnovi pesmi. Globoke in po svoje

občutene so posebno njene ljubavne pesmi, zdaj otožne hrepenenja, zdaj nagajivo razposajene ali prekipevajoče od zdravja in strasti. Posebno lepa je v svoji iskreni resničnosti »Pesem matere«, napisala je pa tudi mnogo pravljicnih in drugih otroških pesmi ter l. 1908. izdala svojo najboljšo zbirko »Pesmi«, leta 1921. je pa svojo »Pesmico za deco« zbrala v zbirki »Iz Ljubljane čez poljana«. Sodelovala je pri »Slovenki« in pri drugih ženskih listih, predvsem pa v »Ljubljanskem Zvonu«.

Posebno ponosna je bila gorenjska pesnica na svoje bližnje sorodstvo s pesnikom Prešernom, saj je bila hčerka njegovega nečaka. In prav ta svoj ponos je izrazila v prekrasni zadnji pesmi, ki jo je objavila v »Jutru« ob 90 letnici svojega sorodnika, apostolskega protonotarja g. Toma Zupana.

Z Vido Jerajevo smo izgubili izrazito gorenjsko pesnico in najznačilnejšo zastopnico lepo blejskega paradiža, z njo je pa izginila tudi najmehkejša prijateljica in vzor slovenske matere.

Jurij Gregorc devetdesetletnik

Jubilant s svojimi tremi sinovi.

Prav redki so dandanes taki možje. Pri našem častitljivem starčku, ki je delal kot obrtnik od rane mladosti in dela kljub svoji visoki starosti še danes pri svoji mizici, se res uveljavlja zlato pravilo, da delo krepi duh in telo. Jurij Gregorc se je rodil 1843 v Senčurju pri Kranju. Že z 12 leti se je napotil kot šibak deček v Ljubljano, učiti se dežnikarske obrti k znani trdiki Mikuževi. Ostal je tu celih 19 let. Namen po osamosvojitvi ga je 1873 dovedel v Novo mesto, kjer je odprl svojo delavnico, ki je napredovala od leta do leta. Po osamosvojitvi se je kmalu poročil z Vrhnjčanko Marijo Silvestrovo, ki mu je v srečnem zakonu rodila deset otrok. Pri življenju so danes še štirje otroci: najstarejši sin Jurij je sodni svetnik v Kranju, Drago je dolgoletni šolski upravitelj v Toplicah, a najmlajši Albin je sreski sanitetni referent v Murski Soboti. Hčerka Alojzija pa je pred leti vdovela po sodniku g. Celestinu. Ti njegovi ljubljenci sedaj na stara leta pogosto obiskujejo svojega častitljivega očeta. Naj mu sije zlata jesen življenja do skrajnih let!

Rudarski otroci pri pogozdovanju

To je bilo veselje, ko so odkorakale ščebetajoče gruče učencev višjih razredov obeh zagorskih šol z motikami, rovnicami in »krocami« na ramenih v naše lepe, počasi ozelenevajoče griče tja gori proti Čemšeniški planini pogozdovati parcelo posestnika Klopčiča iz Ržič, seve po naročilu sreskega poglavarstva. Gozdar TPD g. Skvarča, ki oskrbuje tod blizu 600 ha rudniških gozdov, je z besedo in zgledom pokazal, kako je treba saditi smrečice. Ne strpna mladež je z zanimanjem poslušala nauke in se z ljubeznijo vrgla na to, zanjo povsem novo, imenitno delo — saj bodo čez leta in čase zrastle iz neobglenih smrečic ponosna drevesa, ki jih bo marsikateri teh pozdravil nekoč z otožnoveselim srcem, — priče lepih dečjih let. Prav je, da se mladina navaja z aktivnim sodelovanjem narazumevanje in spoštovanje do gozda. Kdor je enkrat posadil drevesce, tudi ne bo delal gozdu škode z zlobno roko, kajti iskreno prijateljstvo sta sklenila. Mladina pa tudi spozna, koliko truda ima kmetovalec s svojim gozdom, iz česar sledi pravo cenjenje kmetijskega dela. Pod nadzorstvom svojega učiteljskega je okrog 150 otrok v kratkem času vzorno posadilo nad 2000 smrečic in borov. Med veselimi šalami, petjem, ob godbi motike in »kroca« je kaj hitro minil delovna ura — ura prijateljstva med malim človekom in drobno rastlino.

Galerija slovenskih glasbenikov

Hugolin Sattner

Matej Hubad

Lep okvir glasbenemu slavu v času veleseljstva bo odkritje bronastih kipov znamenitih slovenskih glasbenikov v Vegovi ulici ob prenovljenem poslopju Glasbene Matice. — Po preureditvi postaja Vegova ulica ena najlepših v starejši Ljubljani. Posebno hiše, ki stoje ob njej, so prišle do veljave in tvorijo z rimskim zidom, Napoleonomim spomenikom in s spodnjim, povsem v slogu zidanim kamenitim zaključkom zanimiv del mesta. Po načrtih mojstra Plečnika so prenovili tudi nasad pred Glasbeno Matico in ga lepo opremili ter zasadili z novim drevjem, tako da tvori s poslopjem nekako središče vse Vegove ulice kljub temu, da sta v bližini veliki poslopji realke in univerze, ki pa ne motita tega učinka. — Kipe, ki jih bodo odkrili, je napravil Lojze Dolinar. V bron so jih pa vili v Zagrebu na umetnostni akademiji. Vseh kipov bo osem in bodo lepa galerija naših glasbenikov od Gallusa-Petelina pa do Hubada in Sattnerja, katerih kipe prinašamo v današnjih slikah.

Slika desno:

Josip Kuralt †

Pred mesecem dni umrlemu bivšemu ravnatelju Ivanu Hrastu je danes sledil v večnost g. Josip Kuralt, upokojeni nadkontrolor Mestne hranilnice ljubljanske, ki je lani v juniju praznoval 40-letnico svojega odgovornega dela pri tem uglednem denarnem zavodu. Kot starosta med hranilničnimi uradniki je bil živa in pestra kronika iz prvih časov hranilničnega obstoja.

Po rodu je bil iz Zabnice, kjer je v trdni in premožni kmečki hiši dne 5. marca 1859 zagledal luč sveta. Po srednješolskih naukih je le kratko dobo služboval pri deželni vladi v Sarajevu, nakar je prišel v službo v Ljubljano. Na vseh položajih je bil mož na svojem mestu, vselej skrbno vnet za prospeh in varnost hranilnice, uradniškemu naraščanju pa je bil vsikdar ljubezniv učitelj in tovariš. Zapušča soprogo Josipino, s katero je vzorno vzgojil četvero čvrstih otrok. Zaslužnemu pokojniku časten spomin, ugledni družini naše iskreno sožalje!

Slika desno:

Žrtev

materinstva

Elizabeta Rainer
iz Murske Sobote

Slika levo:

Čarfov razgledni stolp na Kozjaku

Med glavne dogodke štajerskega planinstva spada otvoritev razglednega stolpa na Kozjaku in pa graditev koče na Smrekovcu (1570 m). Stolp na Kozjaku je bil otvorjen ob lepi udeležbi planincev in domačinov dne 16. junija 1931. Ves les zanj je daroval domači župnik g. Čarf. V znak hvaležnosti za njegovo prizadevanje in velikodušnost so sklenili imenovati novi stolp: Čarfov razgledni stolp.

Slika levo:

Smrt devetdesetletnega samouka

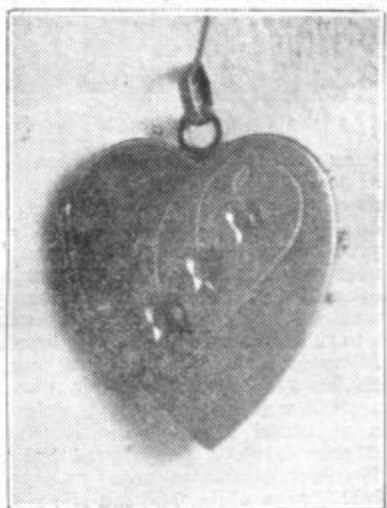
Tine Debeljak s Koveškega vrha, o katerem pišemo na drugem mestu.

Sled za Gajškovim morilcem?

O roparskem umoru trafikanta Jurija Gajška v gozdu pri Rogaški Slatini manjka še vedno izrazita sled za zločincem. Orožniki so dognali doslej, da sta morilca najbrž dva neznanca, ki sta se že 15. aprila zadrževala tam in povpraševala pri Gajškovi ženi o njeni trafiki, kako gre kupčija. Neznanca sta bila oblečena v temnejši obleki, na glavi pa sta imela štajerska klobuka. V preiskavi so našli orožniki na kraju umora zlat medaljonček srčaste oblike s tremi kamni, v notranjosti pa ima na vsaki strani žensko sliko, domnevno žene in hčere. Ker je čisto gotovo morilec ob tej ali oni priliki kazal ta medaljon, ki ga je izgubil na licu mesta raznim ljudem, bo mogoče po tej poti izslediti morilca. Kdor bi vedel o zadevi kakšne podatke ali kdor bi vedel navesti lastnika medaljončka, naj piše žandarmerijski postaji v Rogaški Slatini ali pa policijski upravi v Ljubljani.

Srečna dedinja

Znana je že velikanska zapuščina starega Antona Klemenčiča, po rodu iz Leskovca, ki je imel v Trstu in na Reki velika podjetja ter je v visoki starosti lani 1. oktobra umrl v St. Petru na Krasi in zapustil ogromno premoženje, ki je cenjeno na 5 in pol milijonov dolarjev ali na okroglih 300 milijonov Din. Edina dediča sta njegov bratranec Franc in hči njegove nečakinje, Frančiška Tavčarjeva, ki je prejela nenadno vest o veliki dedščini v Chicagu. Ga. Tavčarjeva je po rodu iz Poljanske doline, in sicer s Hlavčje njive, kamor se je njena mati priženila na Justinovo posestvo. Ko ji je bilo 9 let, ji je mati umrla, oče pa jo je poslal, ko je bila stara komaj 13 let, k stricu v Ameriko. Tu se je poročila s Francetom Tavčarjem iz Selške doline, ki je znan prosvetni delavec med našimi rojaki. Srečna dedinja je sedaj v svojih domačih krajih in še ne ve, kaj bo počela s svojim premoženjem.

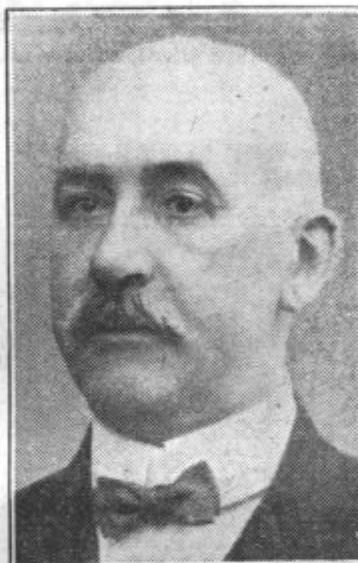
Slika desno:

Dr. Pretnar, predsednik Slovenskega planinskega društva. — Društvo ima 8373 članov in je mnogo storilo za povzdigo tujškega prometa.

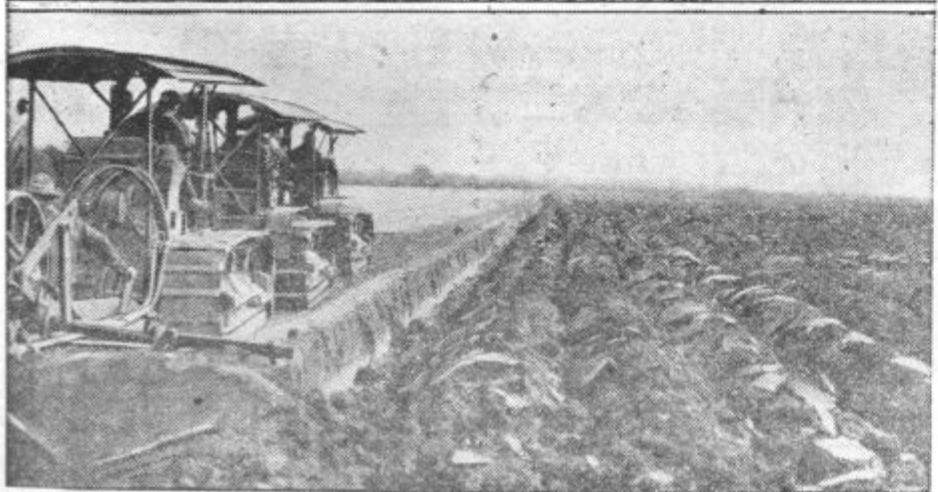
Zadnji vnuk Andreja Smoleta

Zadnji vnuk moža, ki je pred sto leti v ljubljanski družbi in v Prešernovem življenju igral tako značilno vlogo je Viljem Rudolf, ki je te dni v šiški praznoval 65. letnico rojstva. Njegov oče Andrej je bil nezakonski sin Andreja Smoleta in Marije Rudolfove in se je rodil na Kongresnem trgu št. 14 (stara). Kot Smoletov najboljši prijatelj je prevzel Prešeren sam varuštvo nad njim in se je zavzemal vse svoje življenje za njegovo varovanje. Edini še živeči sin Andreja Rudolfa, sedanjí 65 letnik, je kot prometni uradnik opravljal naporno in odgovorno službo celih 25 let. Služboval je daljšo dobo na Grosupljem in v Kočevju. Družico si je izbral iz ugledne kamniške družine Adamičeve in je z njo vzgojil tri sinove in hčerko, ki so zdaj že vsi v državnih službah. Kakor oče, so vsi naprednega duha in sinova sta navdušena prednjaka Ljubljanskega Sokola. — Dasi Viljemu Rudolfu ni bila življenjska pot nikoli posejana z rožami, ga vendar ni nikoli zapustil prirojeni humor. Koderkoli je služboval, povsod ga imajo ljudje še danes v spominu. Smoletov veseljaški duh je še vedno živ v njegovm zadnjem vnuku, ki je mož orjaške postave in vedno bodrega duha. — Še na mnoga leta!

Tiha osemdesetletnica

Na prijaznem gričku v mali hišici poleg mogočnega poslopja daleč naokrog znanega veleposestnika in tovarnarja g. Franca Sodina na Teharju je dne 28. t. m. tiho praznovala svoj 80. rojstni rodu je iz Zgornje Ponikve pri Žalcu. Oče ji je dan ga. Alojzija Friedlova, rojena Dobnikar. Po umrl že v rani mladosti. Svoja mlada leta je preživela pri svoji materi, pozneje pa je služila pri raznih posestnikih v Žalcu, kjer se je leta 1881. tudi omožila. Leta 1894. sta se z možem preselila na Teharje, kjer živi vdova z najmlajšo hčerko. Rodilo se ji je 7 otrok, od katerih živijo razen te hčerke samo dva sina in ena hčerka. Leta 1926. ji je umrl mož za pljučnico. — Vse njeno življenje je bilo samo trpljenje, ko si je pri kmečkem delu, katerega še danes kljub visoki starosti z veseljem opravlja, borila za vsakdanji kruh, da je mogla prehraniti svojo številno družino, je pa danes čila in zdrava in če je treba, tudi polna humorja.

Napredek kmetijstva v Rusiji

Sliki levo:

Zgoraj: Ogromen plug, čigar velikost se vidi iz primerjave človeka ob plužnji. — Spodaj: Trije traktorji vlečejo plug, ki reže 1 m globoke in 90 cm široke brazde.

Ženska dela z malim sejnalnim strojem.

ralnega štaba Ujeda, zadet v rame in noge, desno japonski poslanik šigemicu, ki je bil posebno hudo prizadet.

Po bombnem atentatu v Šanghaju

Neki Korejanec je med veliko japonsko vojaško parado vrzel bombo proti odru, na katerem so bili zbrani številni japonski odličniki. Učinek bombe je bil strahovit. Poveljniki japonskih čet na Kitajskem in nekateri japonski diplomati kakor tudi vodje japonske kolonije v Šanghaju so bili deloma smrtnonevarno poškodovani. — Slika predstavlja park Hongkew, kjer se je izvršil atentat. Levo pet glavnih odličnikov, ki so bili ranjeni (od zgoraj navzdol): admiral Nomura, vrhovni poveljnik japonske mornarice pred Šanghajem, ki ga je drobec zadet v desno oko. Japonski generalni konzul Mural, zadet v desno nogo. General Širakava, poveljnik japonske armade pred Šanghajem, zadet v obraz. Šef gene-

Jabolko ne pade daleč od drevesa

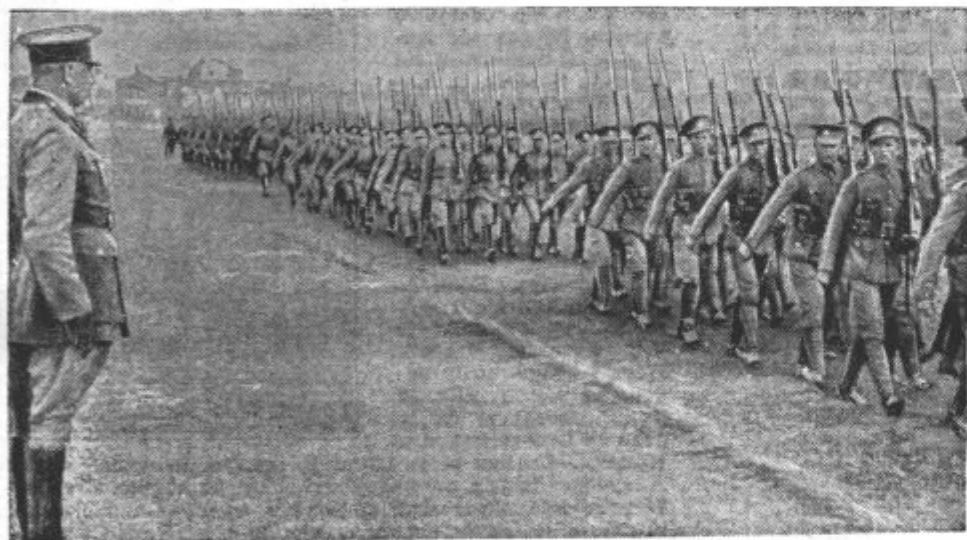

Prizor z vsake fašistovske parade

Kdo bo predsednik Zedinjenih držav Amerike?

Uspeh volitve zastopnikov za demokratiški nacionalni konvent, ki bi v juniju določil svojega kandidata za volitev predsednika, da slutiti, da ne bo guverner Roosevelt, temveč Al Smith, kandidat demokratov. Slika kaže Al Smitha na govorniškem odru.

Slika levo:

Beli gardisti poostrujejo rusko- kitajske odnose

V zadnjih kitajsko-japonskih bojih so se udeležili bojov tudi takozvani caristični beli gardisti, in sicer na kitajski strani. V mednarodnem delu Šanghaja pa so te dni v prisotnosti številnih angleških, ameriških in italijanskih oficirjev izročili tem gardistom posebno zastavo v starih ruskih barvah in z grbom šanghajске mednarodne posesti. Slika kaže defilacijo belih gardistov pred angleškim polkovnikom Thomsom, poveljnikom mednarodnih prostovoljcev v Šanghaju.

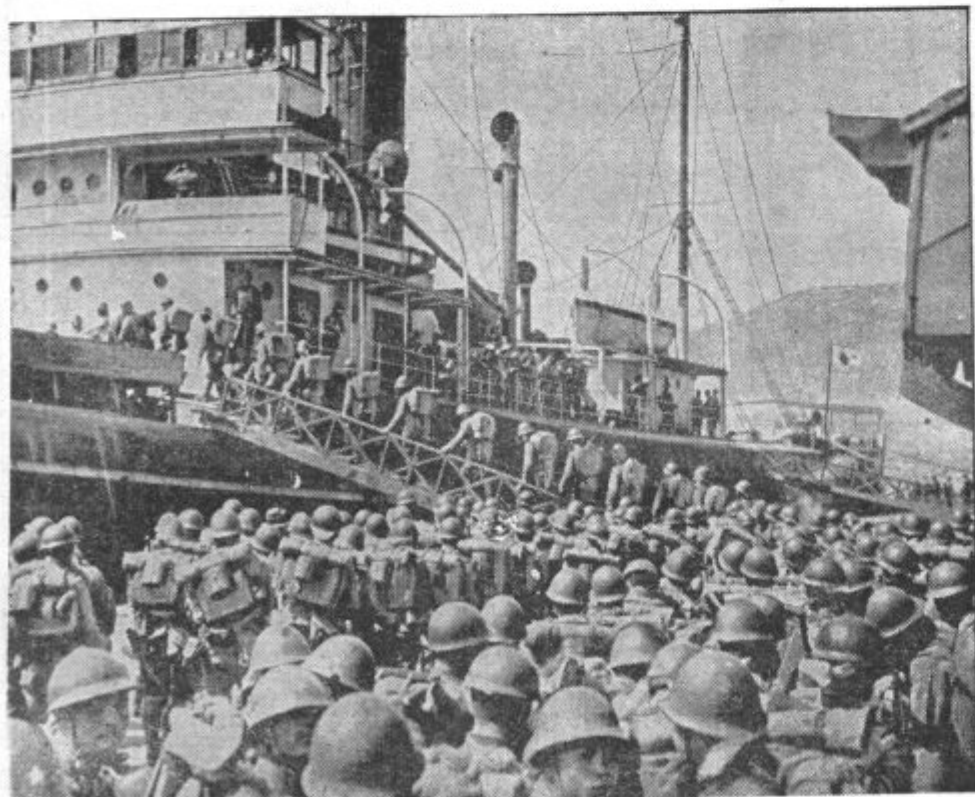
Slika desno:

Mikadova hči

Princesa Teruno, najstarejša hči japonskega cesarja gre prvič v šolo. Cesarjeva hčerka, ki je sicer skrbno zavarovana in ločena od sveta, obiskuje javno šolo skupno z drugimi hčerami japonskih državljanov. Še pred nekaj desetletji niso poznali na Japonskem za žensko druge vzgoje nego materinsko.

Japonske čete se vračajo

Vkrčavanje japonskih čet v šanghajskem pristanišču za povratek na Japonsko. Del japonskega vojaštva je ostal seveda v Šanghaju, prav tako japonska okupacijska armada v Šanghaju.